Національна
установа розвитку
єднання заради розвитку

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наглядовою радою
Національної Установи Розвитку
Протокол № 25 від 23 червня 2026 року

ПОГОДЖЕНО
Правлінням
Національної Установи Розвитку
Протокол 29/2026 від 29 травня 2026 року

Екологічна і соціальна політика Національної установи розвитку

Історія документу

Рев.	Затверджено	Дата
B1	Міністерство фінансів України	05.12.2024
B.2	Міністерство фінансів України	21.11.2025
B.3	Наглядова Рада НУР	23.06.2026

Пов'язані документи НУР

Політика управління ризиками

Інвестиційна політика

Політика оцінки впливу програм НУР

Політика викриття неприйнятної поведінки/порушення в діяльності НУР

Кодекс поведінки

Порядок роботи зі скаргами

Детальний Посібник щодо Системи екологічного та соціального управління

Погоджено

Посада	Відповідальна особа
Головний комплаєнс – менеджер	Аліса Дорохіна
Юридичний підрозділ	Олена Славгородська
Уповноважений з антикорупційної діяльності	Михайло Олійник
Правління	

Зміст

Вступ 4
1. Сфера застосування Е-С Політики 5
2. Міжнародні стандарти 6
3. Декларація Е-С Політики Установи 7
4. Керівні Принципи Е-С Політики 9
5. Перелік виключених видів діяльності 11
6. Підхід до управління Е-С ризиком 14
7. Схвалення та перегляд Е-С Політики 16

Вступ

Національна установа розвитку (далі – Установа, НУР) є державною установою, яка діє як неприбуткова юридична особа, створена згідно зі статутом, затвердженим Міністерством фінансів України, спрямована на покращення доступу до фінансування для мікро-, малого та середнього підприємства малого розміру (ММСП), а також домогосподарств, муніципалітетів та ін, що визначені Урядом і донорами (наприклад, великі компанії, навчальні заклади тощо).

Бізнес-модель Установи складається з двох основних напрямків фінансової діяльності: (а) надання портфельних позик і кредитних гарантій партнерським установам в Україні для подальшого кредитування українських підприємств; (б) діяльність в якості агенту для Міністерства фінансів України, інших міністерств та регіональних органів влади для виплати субсидій процентної ставки за кредитами підприємствам та іншими бенефіціарам, Також НУР реалізує програми грантової допомоги за кошти міжнародних донорів для прийнятних підприємств і домогосподарств.

Установа підтримує фінансування підприємств та інших бенефіціарів програм через установи партнери (УП) в рамках державних програм і проектів, а також через фінансування, отримане від міжнародних фінансових організацій (МФО), включаючи Світовий банк та Німецьку установу розвитку KfW. Ця Екологічна та соціальна політика Установи[1](далі Е-С Політика) є ключовим елементом Системи екологічного та соціального управління (СЕСУ) Установи для управління екологічними і соціальними ризиками та їх наслідками, пов'язаними з фінансуванням підприємств та інших бенефіціарів через УП.

[1] Акронім Е-С стосується усіх аспектів «сталості», як це визначається стандартами результативності Міжнародної фінансової корпорації (IFC). - IFC Performance Standards on Environmental and Social Sustainability (environment, social, health and safety, human rights, and labour aspects). - https://www.ifc.org/content/dam/ifc/doc/mgrt/ifc-performance-standards.pdf

Сфера застосування Е-С Політики

Е-С Політика застосовуватиметься до всіх видів економічної діяльності підприємств та інших кінцевих бенефіціарів Установи, які вважаються прийнятними для фінансування за підтримки від Світового банку, KfW та/або інших міжнародних фінансових організацій, якщо це застосовно, з дати набрання чинності СЕСУ Установи.

Установа забезпечує, що всі фінансування бенефіціарів і комерційна діяльність, яку здійснює Установа шляхом реалізації проектів та програм, що фінансуються МФО, оцінюються відповідно до нижче зазначених Застосовних екологічних та соціальних вимог.

Е-С Політику Установи розроблено таким чином, щоб зобов'язати ідентифікувати, управляти ризиками уникати або зменшувати їх наслідки для довкілля та безпеки життєдіяльності, пов'язаним з діяльністю бенефіціарів.

Міжнародні стандарти

Міжнародні стандарти, конвенції та угоди щодо найкращих методів охорони навколишнього середовища, охорони здоров'я, безпеки та праці, сторонами яких є об'єкт інвестування та відповідні країни:

- Рамковий документ про Екологічні та соціальні вимоги (Environmental and Social Framework, ESF) Світового банку;
- Настанови Світового банку щодо екології, здоров'я та безпеки життєдіяльності (The World Bank's Environmental, Health and Safety Guidelines), включаючи загальні та галузеві настанови, які є застосовними.
- Настанови Німецької установи розвитку KfW щодо оцінювання сталості та управління екологічними, соціальними і кліматичними аспектами (KfW Sustainability Guideline Assessment and Management of Environmental, Social, and Climate Aspects: Principles and Procedures)
- Основні принципи та керівні вказівки ООН, що вимагають виселення та переміщення за власним бажанням (The United Nations Basic Principles and Guidelines on Development-Based Evictions and Displacement), а саме §§ 42, 49, 52, 54 та 60, а також вказівки, наведені у Настановах Світового банку про План заходів щодо переміщення (Resettlement Action Plan Guidelines) 2002 року та Довідник Світового банку щодо примусового переселення (Involuntary Resettlement Sourcebook) 2004 року.

Декларація Е-С Політики Установи

Прагнучи сприяти стійкості та інклюзивному зростанню підприємств в українській економіці, Установа визнає свою ключову роль у забезпеченні рівноправного та постійного доступу підприємств та інших бенефіціарів до фінансових ресурсів, необхідних для подолання унікальних викликів, яких зазнає український бізнес.

Установа прагне сприяти довгостроковій життєздатності та глобальній конкурентоспроможності українських підприємств, що працюють в усіх галузях економіки, водночас роблячи внесок у глобальну продовольчу безпеку та безпеку харчування. У цьому контексті Установа позиціонує себе як каталізатор, який прагне стратегічно перетворити ризики та виклики в середовищі українського бізнесу на можливості для підприємств та інших бенефіціарів, сприяючи сталим практикам і використовуючи технологічні досягнення, що підтримують захист клімату, через покращення доступу до життєво важливих фінансових ресурсів. Основна мета полягає в тому, щоб просунути економіку України до такого середовища, якому притаманне інклюзивне зростання, реагуючи не лише на безпосередні виклики та ризики в національному масштабі, але й закладаючи основу для процвітаючого та сталого майбутнього для всіх зацікавлених сторін, забезпечуючи дотримання Цілей сталого розвитку з урахуванням результатів їх адаптації до специфіки розвитку України.

Втілюючи це бачення, Установа прагне до того, щоб УП систематично включали підходи щодо управління Е-С ризиками, визначені за допомогою надійних процедур оцінки екологічності та безпеки життя, у свої рішення щодо кредитування і процеси схвалення транзакцій. Це сприятиме дотриманню принципу відповідального фінансування через установи партнери програм Національної установи розвитку, а також дозволить українським підприємствам та іншим бенефіціарам забезпечити соціальну, екологічну та економічну стійкість (сталість) своєї господарської діяльності.

Завдяки цій Е-С Політиці Установа зобов'язується включати підходи щодо управління Е-С ризиками у фінансування УП та кінцевих бенефіціарів, щоб гарантувати, що діяльність підприємств-бенефіціарів не завдає шкоди людству і навколишньому середовищу. Це досягається шляхом:

(i) запровадження налагоджених процедур оцінки Е-С аспектів, що складається з скринінгу транзакцій за Переліком виключених видів діяльності для фінансування Установою, класифікації Е-С ризиків та належної перевірки Е-С аспектів щодо ризиків і наслідків для підприємств-бенефіціарів. Оцінка проводиться Установою або УП проектів[2] українських підприємств Установою або УП відповідно;

(ii) інтеграції вимог щодо управління Е-С ризиками на основі результатів оцінки Е-С аспектів у процеси прийняття фінансових (кредитних) рішень і схвалення транзакцій НУРом та його УП. Це досягається за допомогою механізмів, пов'язаних із прийняттям рішень; та

[2] Поняття «запропонований проєкт» відноситься до під-проектів (проектів або видів діяльності підприємств), які пропонуються УП для підтримки з боку Національної установи розвитку шляхом фінансування (кредити і/або гранти), отриманого від Групи Світового банку, KfW або інших МФО.

(iii) забезпечення дотримання Е-С показників підприємств-бенефіціарів програм Установи шляхом впровадження процедур моніторингу та звітності щодо Е-С питань впродовж усього життєвого циклу фінансування через його УП.

З метою виконання зобов'язань, визначених у цій Е-С Політиці, НУР вимагатиме і спонукає усі УП співпрацювати з НУР у прийнятті та впровадженні корпоративних СЕСУ, які відповідають вимогам екологічного та соціального стандарту Світового банку ESS9[3] і не суперечать положенням СЕСУ НУР[4]. Ці зобов'язання мають бути зазначені у відповідних угодах (договорах) НУР з УП.

[3] ESS9: Financial Intermediaries. – The World Bank. - https://pubdocs.worldbank.org/en/484961530217326585/ESF-GN9-June-2018.pdf

[4] НУР аналізує СЕСУ кожної УП на предмет відповідності СЕСУ НУР та вимог стандарту ESS9. Якщо УП вже має власну корпоративну СЕСУ, то вона має бути проаналізована і приведена у відповідність у співпраці УП і НУР для забезпечення відповідності СЕСУ НУР та стандарту ESS9.

Керівні Принципи E-C Політики

Політика Установи у сфері довкілля та соціальної безпеки ґрунтується на таких керівних принципах, які застосовуються до фінансування всіх підприємств та видів комерційної діяльності, що здійснює Установа через проєкти та програми, які фінансуються МФО, включаючи Світовий банк і KfW:

- Установа прагне забезпечити відповідність усіх своїх фінансових операцій через УП вимогам національного законодавства, міжнародних угод і конвенцій, учасницею яких є Україна, Екологічної та соціальної рамкової програми фінансування Світового банку (ESF) і, якщо це застосовно, політики та стандартів у галузі довкілля та безпеки життєдіяльності від інших МФО, а також належної міжнародної галузевої практики (GIIP[5]).

- Установа прагне забезпечити повний захист і дотримання прав людини всіма сторонами відповідно до українського законодавства. Установа забезпечить запобігання ризикам і порушенням прав людини та вжиття негайних заходів для ефективного усунення будь-яких несприятливих наслідків для прав людини під час здійснення фінансованої діяльності бенефіціарів.

- Установа прагне зробити свій внесок у зусилля України з пом’якшення наслідків для клімату в плані адаптації та стійкості, а також узгодити свою діяльність (включаючи кредитну) з цілями Паризької угоди. Установа забезпечить дотримання найкращих доступних практик визначення та моніторингу впливу на клімат своїх операцій з УП.

- Відповідно до українського законодавства Установа пропагує гендерну рівність і нульову толерантність до гендерно зумовленого насильства, а також сексуальної експлуатації та насильства / сексуальних домагань у своїх операціях з фінансування підприємств. Установа забезпечить дотримання цих принципів на всіх етапах або в аспектах своєї фінансової діяльності та забезпечить бенефіціарам рівний доступ до переваг, послуг і можливостей, які пропонує фінансована діяльність.

- Установа зобов'язується забезпечити включення відповідних диференційованих заходів пом'якшення до своїх процедур фінансування, щоб негативні наслідки не припадали непропорційно на вразливі чи знедолені групи/осіб[6] і вони не потрапляли у невигідне становище при розподілі будь-яких переваг розвитку бенефіціарів.

- Установа забезпечує сувору відповідність усіх своїх операцій та кредитної діяльності вимогам національного законодавства щодо рівного ставлення, рівних можливостей та недискримінації, дитячої праці, примусової праці, профспілкових

[5] Застосування професійних навичок, старанності, розсудливості та передбачливості, які розумно очікуються від кваліфікованих і досвідчених професіоналів, зайнятих тим самим типом діяльності за тих самих або подібних обставин у глобальному чи регіональному масштабі. Результатом такого застосування має бути використання у проекті найбільш відповідної практики та технологій в конкретних обставинах проекту. – Див.: The World Bank Environmental and Social Framework. - https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/383011492423734099/the-world-bank-environmental-and-social-framework

[6] Уразливі або незахищені групи/окремі особи стосуються тих, хто, швидше за все, постраждає від впливу підпроекту та/або більш обмежень, ніж інші, у своїй здатності скористатися перевагами підпроекту.

організацій працівників та конвенцій Міжнародної організації праці, ратифікованих Україною, включаючи вісім основоположних конвенцій[7].

- Установа прагне забезпечити безпечні та здорові умови праці на підприємствах бенефіціарах, включаючи належну культуру та практику охорони праці, що відповідає українському законодавству та належним міжнародним галузевим стандартам і практиці.

- Установа прагне підтримувати ефективний механізм зовнішніх комунікацій (МЗК) і механізм розгляду скарг і зворотного зв'язку в усіх своїх фінансових операціях та програмах. МЗК і механізм розгляду скарг розроблені як доступна, прозора, гендерно-рівна та чуйна система, яка дозволяє як зовнішнім зацікавленим сторонам, так і всім працівникам, повідомляти про свої проблеми, скарги та очікувати зворотного зв’язку. Установа забезпечить належне збереження конфіденційності під час збору, розгляду та опрацювання / вирішення проблем, скарг і отриманих відгуків. За необхідності, якщо рішення буде незадовільним, скаржники скористаються своїм правом на оскарження.

[7] Конвенції Міжнародної організації праці з безпеки праці та здоров’я на робочих місцях https://www.ilo.org/uk/publications

Перелік виключених видів діяльності

Перелік виключень НУР визначає види господарської діяльності підприємств-бенефіціарів, які не мають права на фінансування НУР через УП.

НУР не буде фінансувати проєкти і/або бенефціарів або підтримувати УП у фінансуванні будь-яких операцій, які мають такі характеристики:

1. Діяльність, заборонена національним законодавством України або міжнародно-правовими актами, ратифікованими Україною, у т.ч. діяльність громадян рф, юридичних осіб, з часткою власності рф або які мають опосередкований зв'язок.
2. Виробництво або торгівля будь-яким продуктом чи діяльність, яка вважається незаконною згідно із законами чи правилами країни перебування, міжнародними конвенціями та угодами, або підлягає міжнародній забороні чи поетапному вилученню, як-от фармацевтичні препарати, пестициди, гербіциди та інші токсичні речовини (згідно з Роттердамською Конвенцією, Стокгольмською конвенцією та документом Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) «Фармацевтичні препарати: обмеження у використанні та доступності»), речовини, що руйнують озоновий шар (згідно з Монреальським протоколом), поліхлоровані біфеніли (ПХБ), охоронювана дика природа або продукти, що регулюються Конвенцією про міжнародну торгівлю видами, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), заборонена транскордонна торгівля відходами (згідно з Базельською конвенцією).
3. Виробництво або торгівля зброєю та боєприпасами, включно зі суперечливою зброєю або її критичними компонентами (ядерна зброя та радіоактивні боєприпаси, біологічна та хімічна зброя масового знищення, касетні бомби, протипіхотні міни, збагачений уран).
4. Виробництво або торгівля алкогольними напоями (крім пива та вина)[8].
5. Виробництво або торгівля тютюном та тютюнових виробів[8].
6. Азартні ігри, лотереї, казино та аналогічні види діяльності [8].
7. Виробництво або торгівля радіоактивними матеріалами[9].
8. Виробництво або торгівля незв'язаними азбестовими волокнами[10].
9. Шкідливі способи рибальства та дрифтерний лов у морському середовищі з використанням сіток довжиною понад 2,5 км.

[8l] Це положення не застосовується до проєктів, які не відносяться до основного виду діяльності.

[9] Це не стосується закупівлі медичного обладнання, обладнання для контролю якості та будь-якого обладнання, де радіоактивне джерело вважається тривіальним (незначним) та/або належним чином екранованим.

[10] Це не стосується придбання та використання зв'язаних азбестоцементних листів із вмістом азбесту менше 20 %.

10. Виробництво або діяльність із шкідливими або експлуатаційними формами примусової праці[11] / шкідливою дитячою працею[12].

11. Виробництво або торгівля деревиною чи іншою продукцією лісового господарства, окрім лісів, що використовуються на основі сталого управління.

12. Виробництво, торгівля, зберігання або транспортування значних обсягів небезпечних хімічних речовин або використання небезпечних хімічних речовин у комерційних масштабах. До небезпечних хімічних речовин належать бензин, керосин та інші нафтопродукти.

13. Інвестиції, які можуть бути пов'язані зі знищенням[13] або значним негативним впливом на території або об’єкти, які входять до природно-заповідного фонду або територій загальноєвропейської мережі природоохоронних територій Смарагдової мережі.

14. Атомні електростанції (окрім заходів, які зменшують екологічну небезпеку існуючих активів) і шахти з урану як основного джерела видобутку.

15. Нетрадиційний пошук, розвідка та видобуток нафти з бітумінозних сланців, бітумінозних або нафтових пісків.

16. У вибраних секторах прийнятне фінансування конкретних нових проектів бенефіціарів буде прив’язане до таких якісних умов:

    - Великі греблі та гідроелектростанції, що враховують рекомендації Всесвітньої комісії з гребель (WCD)[14].

    - Проекти нетрадиційного пошуку, розвідки та видобутку газу, щодо яких повідомлятимуть згідно з міжнародними стандартами про те, що не очікується істотного водозабору або забруднення ґрунтових вод, що вживаються заходи щодо захисту ресурсів (зокрема, води) та переробки, що відповідна технологія використовується для безпечного буріння, яка включає інтегровану систему труб і випробування тиском.

Тест (перевірка) на обґрунтованість[15] застосовуватиметься, коли господарська діяльність підприємств матиме значний вплив на розвиток, але законодавство України вимагає внесення змін до Списку виключень НУР.

Якщо програми Установи фінансуються міжнародними фінансовими організаціями та донорами (шляхом позик, грантів тощо), і такі МФО та донори мають відповідні списки

[11] Під примусовою працею маються на увазі всі види роботи чи послуг, які виконуються не добровільно, до яких особу змушують погрозами застосування сили чи покарання.

[12] Шкідлива дитяча праця означає зайнятість дітей, яка є економічно експлуататорською, або може бути небезпечною для освіти дитини, або перешкоджати її навчанню, або бути шкідливою для здоров'я дитини, її фізичного, розумового, духовного, морального чи соціального розвитку.

[13] Під «знищенням» мається на увазі (i) знищення або серйозне погіршення цілісності району, спричинене суттєвими та тривалими змінами у використанні землі чи води або (ii) зміна осередку проживання, що призводить до неможливості постраждалого району виконувати свою функцію.

[14] Греблі висотою не менше 15 метрів від фундаменту або греблі висотою від 5 до 15 метрів з об'ємом водосховища понад 3 мільйони кубічних метрів.

[15] Перевірка обґрунтованості в першу чергу застосовується до положень про виключення та обмеження, які мають на меті обмежити або виключити відповідальність за порушення контракту, недбалість або інші претензії. Загалом це положення пов’язане з вимогою, щоб очікування, покладені на сторону, вважалися розумними.

(переліки) виключень видів діяльності для фінансування, то ці списки виключень матимуть перевагу над списком виключень Установи.

Підхід до управління Е-С ризиком

Інтеграція заходів з управління ризиками, пов'язаними з довкіллям та безпекою життя, у процеси схвалення кредитів УП здійснюватиметься відповідно до наступних ключових операційних процедур, які підтримуються НУР:

- Проведення перевірки всіх запропонованих видів діяльності бенефіціарів на відповідність Списку (переліку) виключень[16] НУР та будь-яким виняткам у правових угодах.
- Класифікація ризиків для довкілля та безпеки, а також оцінка господарської діяльності усіх підприємств-бенефіціарів, враховуючи вид діяльності, розташування, чутливість та масштаб господарської діяльності підприємства. Оцінка Е-С враховуватиме характер і величину потенційних ризиків і впливів Е-С, а також спроможність і зобов'язання відповідних підприємств керувати цими ризиками відповідно до застосовних вимог до Е-С, викладених у СЕСУ Установи.
- Підтвердження того, що ідентифікація та оцінка ризиків у сфері довкілля та безпеки життєдіяльності здійснюється стосовно запропонованої господарської діяльності бенефіціарів, а необхідна документація щодо ідентифікації та оцінки ЕС ризиків підготовлена для аналізу в рамках процесів Детального аналізу Е-С аспектів (ДАЕС) спеціалістами НУР та відповідними фахівцями УП.
- Підтвердження того, що ДАЕС запропонованої діяльності бенефіціарів завершено до прийняття фінансового рішення НУРом та відповідними УП.
- У разі виявлення прогалин після належної перевірки Е-С аспектів та вимог СЕСУ НУР – підтвердження того, що плани екологічних та соціальних заходів щодо Е-С (ПЕСЗ) розроблені для запропонованої діяльності підприємств-бенефіціарів для досягнення відповідності вимогам СЕСУ НУР. НУР вимагатиме та змушуватиме кожну УП забезпечувати виконання ПЕСЗ протягом усього життєвого циклу фінансування.
- Забезпечення того, щоб представники вищого керівництва НУР та відповідних УП були поінформовані про міркування щодо Е-С ризиків та про ключові результати ДАЕС (включаючи ПЕСЗ), пов'язані з запропонованою господарською діяльністю підприємств через відповідні механізми та/або події до фінансування- прийняття рішень.
- Підтвердження того, що ковенанти щодо Е-С, які окреслюють зобов'язання підприємств-бенефіціарів на основі результатів ДАЕС та ПЕСЗ, інтегровані у кредитні угоди, які будуть укладені між УП та відповідними підприємствами-бенефіціарами.

[16] Перелік виключень НУР для фінансування діяльності підприємств через УП гармонізований з переліками виключень МФО. Припускається перелік виключень, адаптований до конкретних національних або міжнародних програм підтримки фінансування бенефіціарів.

- Забезпечення того, що звичайні[17] та нестандартні процедури моніторингу та звітності щодо ЕС ризиківзапроваджені протягом усього періоду фінансування підприємств-бенефіціарів, що будь-які невідповідності виявляються та контролюються УП та відповідальними підприємствами, а також що будь-які значні зміни керуються відповідно до процедури СЕСУ.
- Систематичне підвищення кваліфікації та залучення фахівців НУР та УП, які мають адекватний потенціал і компетенцію з Е-С аспектів для ефективного впровадження цієї Е-С Політики та СЕСУ. Аналогічні вимоги стосуються підприємств-бенефіціарів протягом усього життєвого циклу фінансування відповідної господарської діяльності.
- Запровадження механізму зовнішньої комунікації в НУР та УП та забезпечення того, щоб УП взяли на себе зобов'язання та вимагали від підприємств-бенефіціарів залучати зацікавлені сторони, розкривати інформацію та розглядати скарги відповідно до принципів СЕСУ НУР.
- Регулярне повідомлення уповноваженим особам НУР про ефективність охорони здоров'я та безпеки підприємств-бенефіціарів, яких підтримує НУР через УП, і вимагати від УП розробки аналогічних механізмів звітності для інформування керівництва УП.

[17] Частота звичайного моніторингу та звітності щодо екології та безпеки життя продовж усього строку кредитування проектів підприємств визначається у ESAP кожного проекту підприємства.

Схвалення та перегляд Е-С Політики

Ця Е-С Політика затверджується Наглядовою радою Національної установи розвитку та набирає чинності з дати затвердження. Вона оприлюднюється на вебсайті НУР (www.ndi.gov.ua).

НУР щорічно переглядає Е-С Політику та оновлює її, якщо необхідно, для адаптації до суттєвих змін у національній нормативній базі, відповідних міжнародних Е-С стандартах, профілю ризику портфеля вкладень НУР або УП, з якими співпрацює НУР, змінюваним цілям щодо довкілля та безпеки життя та зобов'язанням на національному та міжнародному рівнях, а також специфічних для країни та регіональних умов. Будь-які зміни в Е-С Політиці НУР підлягають затвердженню Наглядовою радою НУР.